

Kertomus kirkkautisen asuin-
paikan kaivauksesta, jonka Hå-
nneen museon kotijäsen
Esko Saarnio suoritti Pälkäneen
Auhelin kylän Hirvon talon
(om. Arvo Hirvo) maalla
16-19/6 - 54.

Työvoiman kustansi Pälkä-
ne-Seura.

Lutkana: 3 karttaa 4 valokuvaa Työtö-
itä 131 n.ä. Mikäisempää löytöjä 5004.2
11753:1 sekä esineitä Pälkäneen museossa

Asuinpaikka sijaitsee 8,3 km pitäjän kir-
kosta länsilounaaseen Koivien ja Mallasveden
välisen niemäkkeen läntisellä rannalla Ks.
yläopp. Karmi Erä. Eskin stip. kertomusta
Pälkäneen kirkosta muinaisjäännöksistä
n. 1947.

Sen Erä maistan Erä-Esko mainitun in-
ventoinimattomien yhteydessä ja valittiin tut-
kittavaksi, koska Mallasveden rannalta ei ennes-
tään kirkkautisia asuinpaikkoja tunneta
ja sitäkin viljelys jatkuvasti reunteli.

Kaivaus.

Erä-Esko oli jo todennut löytönsä de-
van laajan peltomaan kulkunaukussa keh-
den osan järvenpuoleisessa päässä tar-
kittavaksi ja poimii peltomulla rutiinasti
esineistöä tutkinnasta vasten tarkastaa, olisik-
sen alla vielä kostomatonni kelttuurimaa
kaikehtavaksi ja olisiko sellaista pellon ulko-
puolella.

Pelto oli kaikkialla savimultaa, multan paksuus n. 30 cm, eli Lapion piston versta, alla oli kova savijänkkö. Tutkittaessa parilla alueilla, jossa säännöllin kastilla, muualla ei vireillä Lapioilla ja kastilla tarkastettiin. Savijänkköä, miltäkin kaikkialla 5-10³⁰ paksulta, multa runsaasti ei löydöksiä eikä kulttuurin merkkejä ollut. Vain yksi kaavin (83) löytyi savesta.

Mullakseen löydökset ovat muokkauksissa enemmän tai vähemmän piistyneet syöiltään, mutta kunnollin kaivauksella ei katsottu aiheelliseksi vaan tyydyttiin II saralta löydöt kokonaan kolmen ryöhykkeen ryhmänä, I saralta kahden.

Pitäimässä oli löydöksiä II saran keskiryöhykkeellä. Sitä ylöspäin mentäessä löydösten määrä nopeasti karroni ja kun 20 m pituudelta laajasta kaivauksesta oli käännetty, ei katsottu aiheelliseksi jatkaa kaivauksia. Tekemällä 200 m ja ~~100 m~~ ja ojan pientareisiin todettiin, ettei yläosassa ole muusia löydöryhmiä, muusia kantoja näkyi pelton pinnassa aina sylen päin päässä istos, julkosia, oli kaavin (117). Myös III saran yläpäätä löytyi kaavin (131). Koojien avulla pinta tarkka tutkittiin eri paikoista, mutta löydöryhmiä tyyminä ei tavattu. Mahdollista on, että II saran löydöalueella on III:llekin jatkumia, mutta niitä ei voinut todeta, sillä pinnan alla oli metrin välimuodolta kutsuttu pois x silloin.

I sarasta tutkittiin samalle korkeudelle

kuin II:kin, mutta löydöksiä siitä tuli vähemmän.

Ilurokkeramatonkakin löydösaluetta tavattiin vähän pellon reunoilla. Parsojen I ja II alapään ympärillä oli 3-4 m levyisellä alalla kohtalaisesti kvartseja ja muuta löydöksiä jopa 4-5:2:sta 6 pataa ja sivua keramiikkaakin. Kaikki samasta karkaa-aineisesta pykalatoris-tubesta ateriasta. Maapera oli 10 cm kumusta 15 cm kumukan sekaiota lietaa ja sen alla kova savi. Löydökset olivat liiossa eli kulttuurin pinnassa ja saven pinnassa 10-25 cm syvällä maan pinnasta. Kvartseja tavattiin kohtalaisesti 20-40 pinta kaivauksista, joi- llosta 2-4 kaivinta. 5-linjasta ylöspäin oli joitakin kiirilaji-istoksia liand.

Pellon saven tutkittiin parin metrin le- veydeltä, kvartseja ja kiiri-istoksia, joi- llosta kaapimiekin, tavattiin muuta vähän lu- kuisin koerunduin todettiin, että löydöksiä jatkuu savi-antaan asti.

dytys metrin kaivausalueen ympäristöön todettiin ~~muut~~ paljon koerunduja, mutta savel- sen murekkoja ei tavattu. Maaperaosa oli kumukan alla kiirikoinen lieta.

Tulos.

Kaivauksessa todettiin, että asuinpaikka ~~käytännöllisesti~~ jollainkin laajuudelta oli pelto- työssä suoritunut, vain vähäisen kouron oli säilynyt. Alkuaan savel- lisen alue näyttää olleen n. 25 x 25 m.

havainnot se on luokiteltava karkaa-ainis.

paikaksi, sillä kerämisalustan oli vain vi-
meksi - kokonaan pois kuljetun 19 osan osalla
sitä on voinut olla. Kvartoja otettiin talteen
n. 750, niistä runsaasti 80 on kaapimia tai
purasimia - 4 jätettiin Hämeeen duuroon. Terve-
alueelta otettiin talteen kaikki työdokot, mutta
jollon kvartoista keitettiin pois n. 1/5; melkein
pesti kvartoja ja muita työdokkoja jäi kaida-
maattomien muuttamaan.

Puikvea? löytyi 2 (-3) palaa kiirilaji-
istoksia 20, poltettua (ruistan) liuta 10 palaa.
Varsinaista kiiriseistä oli 3 särkyneitä
liustekkeiden läikeä (39, 76, 77), 2 pienois-
jaltraa (15, 50), 3 (-6) karkkioimen palaa
(47, 63, 78, 79, 106, 120) ja pohjalainen kives (119)

Jälkimmäisen oli isäntä? löytänyt kai
vanha-alueelta jähää aikaisemmin. Keväällä 1953
hän oli löytänyt n. 15 x 20 cm suuruisen kivan
kuvauksesta päättään 3-vuorokautta muuten-
sen kiviin. Se oli hukassa.

Pelton on raivattu n. 60 n. sitten 30 n.
sitten se keuhkittu uudelleen ja kiviä koottiin
pois. Niitä ajoilta luvovat olleet peräisin ne
n. 20 kiiriseistä, jotka isäntä koki tonttimaalta
paunan eduspellosta löydetyin (ks. valok 4).
Pelto ja sen ympäristö tutkittiin muuta
mitään kiiriseiden esitelmään viittaavaa
ei tavattu. Näitä kiiriseitä peräisin perä-
vät n. 40 n. sitten tulitikkumyrskyä pään-
tellossaan, mutta 5-6 kpl. on Pälkäneen mu-
utossa.

draaoto.

huontomas puolesta asuinpaikalle oli kiintokantalle tyypillinen: etelään viittä? liikkapintainen suojainen rinne Pohjoispuolella n. 30 m. päässä on suojans korkeen louhiketo ja kalliota. Etelän puolella on ollut kunnasta mihin aikoihin pata-ria ja matalia salmia.

Asuinpaikan kiintopisteen korkeus vastattiin Maalaisveden pintaan ja todettiin olevan 4.20 m oita korkeammalla. Kesämökki asuinpaikan alapuolella on n. 1 m kiintopistettä alempana ja suo n. 3,2 m veden pinnasta, eli n. 87,17 m merenpintaa ylempänä. (Maalaisvesi 83.97).

Jamperseella 5.1.56

Toor Sasasmo

Kertomus kivikautisen asuinpaikan kaivauksesta, jonka Hämeen Museon hoitaja maisteri Esko Sarasmo suoritti Pälkäneen Huhdin kylän Hirvon talon (om. Arvo Hirvo) maalla 16-19/6 - 54. Työvoiman kustansi Pälkäne-Seura.

Liitteenä: 3 karttaa 4 valokuvaa, löydöksiä 131 numeroa. Aikaisempia löytöjä 5004:2², 11793:1 sekä esineitä Pälkäneen museossa.

Asuinpaikka sijaitsee 8,3 km pitäjän kirkosta länsilounaaseen. Roineen ja Mallasveden välisen niemekkeen läntisellä rannalla. Ks. yliopp. Aarni Erä-Eskon stip. kertomusta Pälkäneen kiinteistä muinaisjäännöksistä v. 1947.

Sen löysi Maisteri Erä-Esko mainitun inventointimatkan yhteydessä ja valittiin tutkittavaksi, koska Mallasveden rannalta ei ennestään kivikautisia asuinpaikkoja tunnettu ja tätäkin viljelys jatkuvasti runteli.

Kaivaus

Erä-Esko oli jo todennut löydöksiä olevan laajan peltoauekan kulmauksessa kahden saran järvenpuoleisessa päässä. Tarkoituksena oli poimia peltomullasta riittävästi esineistöä tutkimuksia varten, tarkastaa olisiko sen alla vielä koskemattonta kulttuurimaata kaivettavaksi ja olisiko sellaista pellon ulkopuolella.

Pelto oli kaikkialla savimultaa, mullan paksuus n. 30 sm, eli lapion piston verta. Alla oli kova savijankko. Tutkittaessa parhailla alueilla maa käännettiin lastoilla, muualla irroitettiin lapiolla ja lastoilla tarkastettiin. Savijankkoa viillettiin kaikkialla 5-10 sm paksulta, mutta siinä ei löydöksiä eikä kulttuurin merkkejä ollut. Vain yksi kaavin (83) löytyi savesta.

Mullaksen löydökset ovat muokkaustöissä enemmän tai vähemmän siirtyneet sijoiltaan. Ruuduttain kaivausta ei katsottu aiheelliseksi, vaan tyydyttiin II saralta löydöt kokonaan kolmen vyöhykkeen ryhminä, I saralta kahden.

Tiheimmässä oli löydöksiä II saran keskivyöhykkeellä. Siitä ylöspäin mentäessä löydösten määrä nopeasti harveni ja kun 20 m pituudelta kaunista kaurapeltoa oli käännetty, ei katsottu aiheelliseksi jatkaa kaivausta. Tekemällä koeojia pientareisiin todettiin, ettei yläsarassa ole uusia löydösryhmittymisiä. Kvantseja näkyi pellon pinnassa, aina sylen parin päässä iskos, joukossa oli kaavinkin (117). Myös III saran yläpäästä löytyi kaavin (131). Koeojien avulla sitä sarkaa tutkittiin eri paikoista, mutta löydösryhmittymiä ei tavattu. Mahdollista on, että II saran löydösalueelta on III:llekin jatkunut, mutta sitä ei voitu todeta, sillä saran alaosa oli metrin vahvuudelta kuljetettu pois tiiliseveksi.

I sarkaa tutkittiin samalle korkeudelle kuin II:kin, mutta löydöksiä siitä tuli vähemmän.

Muokkaamatontakin löytöaluetta tavattiin vähän pellon reunoilla. Sarkojen I ja II alapään ympärillä oli 3-4 m

levyisellä alalla kohtalaisesti kvartseja ja muita löydöksiä, jopa 4-5:D:ssä 6 palaa ja sirua keramiikkaakin. Kaikki samasta karkea-aineisesta pykäläkoristeisesta astiasta. Maaperä oli 10 sm humusta 15 sm humuksen sekaista hietaa ja sen alla kova savi. Löydökset olivat hiesussa eli kulttuurimaassa ja saven pinnassa 10-25 sm syvällä maan pinnasta. Kvartseja tavattiin kohtalaisesti 20-40 sirua kaivausrudusta, joukossa 2-4 kaavinta. 5- linjasta ylöspäin oli joitakin kivilaji-iskoksia lisänä.

Pellon sivua tutkittiin parin metrin leveydeltä, kvartseja ja kivi-iskoksia, joukossa kaapimiakin, tavattiin, mutta vähän. Lukuisin koeruuduin todettiin, ettei löydöksiä jatku rajaitaan asti.

Myös metsän kaivausalueen ympäristöön tehtiin paljon koeruutuja, mutta asutuksen merkkejä ei tavattu. Maaperässä oli humuksen alla kivikkoinen hietta.

Tulos

Kaivauksessa todettiin, että asuinpaikka jokseenkin täydellisesti oli peltotyössä tuhoutunut, vain vähäisen reunoja oli säilynyt. Alkuaan asuttu alue näyttää olleen n. 25 x 25 m.

Lähinnä se on luokiteltava kvartsi-asuinpaikaksi, sillä keramiikkaahan oli vain nimeksi - kokonaan pois kuljetetun III saran osalla sitä on voinut olla. Kvartseja otettiin talteen n. 750, niistä runsaasti 80 on kaapimia tai purasimia - 4 jätettiin Hämeen Museoon. Turvealueelta otettiin talteen kaikki löydökset, mutta pellon kvartseista heitettiin pois n. 1/5; melkoisesti kvartseja ja muita löydöksiä jäi kaivamattomaan multaan.

Piikiveä löytyi 2 (-3) palaa, kivilaji-iskoksia 20, poltettua (riistan) luuta 10 palaa. Varsinaista kiviesineistöä oli 3 särkynyttä liuskekeihäänkärkeä (39, 76, 77). 2 pienoistaluttia (15, 50), 3 (-6) käsihieimen palaa (47, 63, 78, 79, 106, 120) ja pohjalainen kirves (119).

Jälkimmäisen oli isäntä löytänyt kaivausalueelta vähää aikaisemmin. Keväällä 1953 hän oli löytänyt n. 15-20 sm suuruisen kiven, kaivauksesta päättäen 3-uurteinen nuolen varren hioin. Se oli hukassa.

Pelto on raivattu n. 60 v. sitten, 30 v. sitten se kuokittiin uudelleen ja kiviä koottiin pois. Niiltä ajoilta lienevät olleet peräisin ne n. 20 kiviesinettä, jotka isäntä kertoi tonttimaalta saunaneduspellosta löydetyn (ks. valok. 4). Pelto ja sen ympäristö tutkittiin, mutta mitään kivikautiseen asutukseen viittaavaa ei tavattu. Näitä kiviesineitä poikaset särkivät n. 40 v. sitten tulitikkumyrkkyä paukutellessaan, mutta 5-6 kpl. on Pälkäneen museossa.

Maasto

Luontonsa puolesta asuinpaikka oli kivikaudelle tyypillinen: etelään viettävä hiekkapintainen, suojainen rinne. Pohjoispuolella n. 30 m päässä on suojana korkea louhikko ja kallio. Etelänpuolella on ollut luultavasti niihin aikoihin saaria ja matalia salmia.

Asuinpaikan kiintopisteen korkeus vaakittiin Mallasveden pintaan ja todettiin olevan 4,20 m sitä korkeammalla. Keraamiikka asuinpaikan alaosassa on n. 1 m kiintopistettä alempana ja siis n. 3,2 m veden pinnasta, oli n. 87,17 m merenpintaa

ylempänä (Mallasvesi 83,97).

Tampereella 5. 1.1956

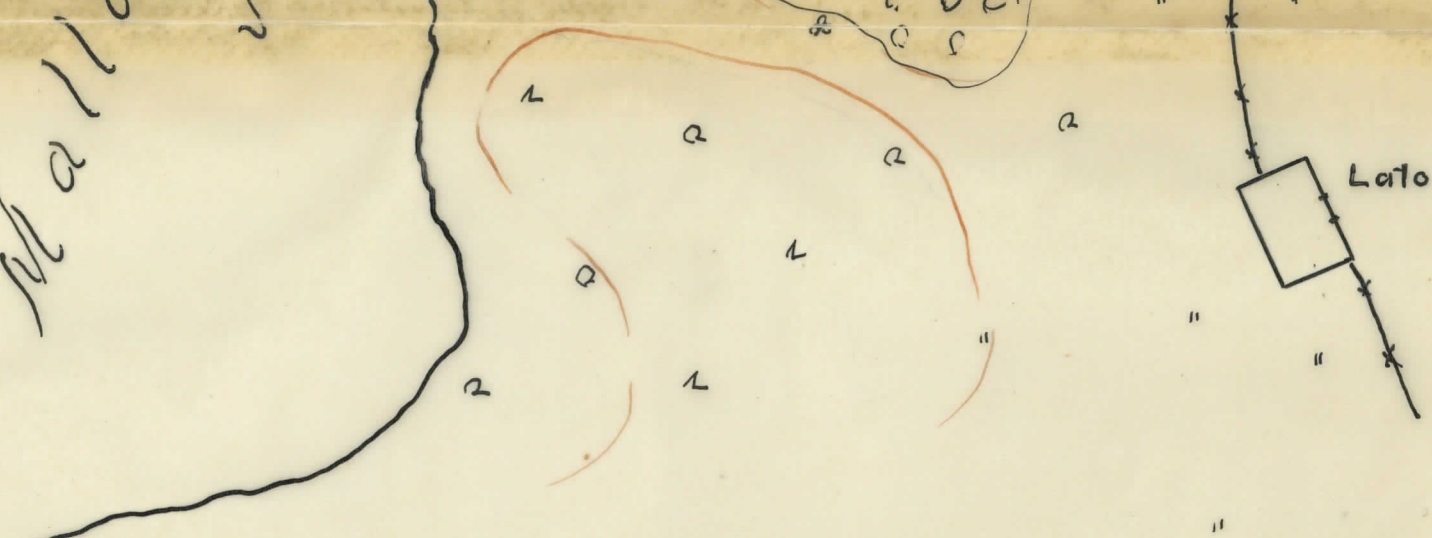
Esko Sarasmo

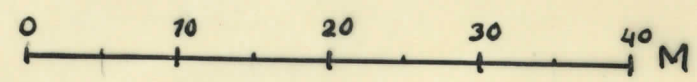

Malla

Kaivettu alue

x x x Löydöksiä

1:500

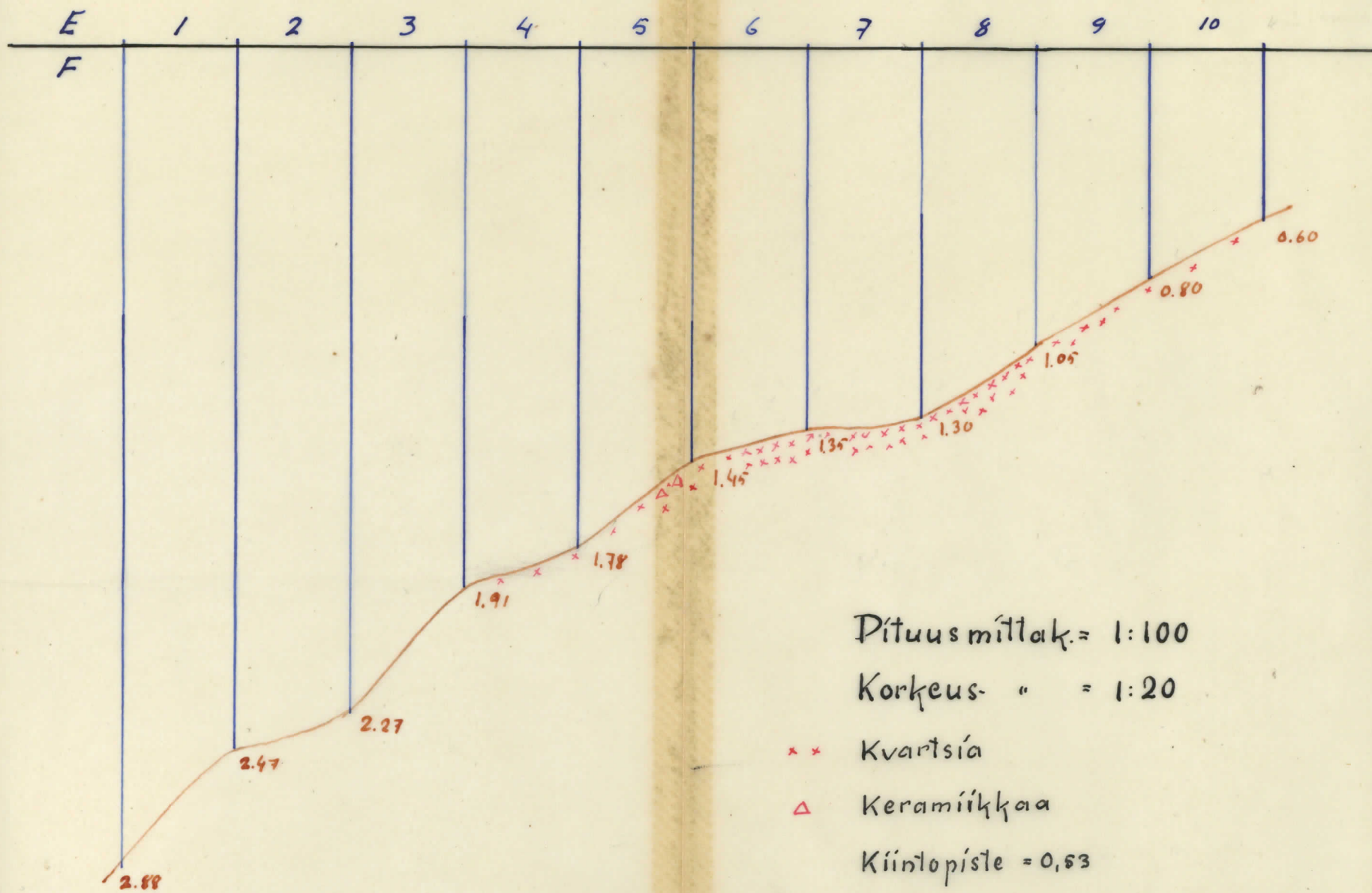
PÄLKÄNE

Huhti kl. Hirvo tl.

Kiviäntisen as. paikan korkeusprofiili

Esko Sarasmo

19.6.1954

Pituusmittak. = 1:100

Korkeus- " = 1:20

x x Kvartsia

Δ Keramiikka

Kiintopiste = 0,53

Mallasvesi = 4.20 m. kiintop.
alempana

Pälkäne
Hirvi.

L. 19404.

Hirvon hirv. as. p. idästä;
takana Mattarvesi.

L. 19405.

Hirvon hirv. as. koill.
seutu oman jänvelta.

L. 19406.

Hirvon hirv. as. p.
etelästä oman harva.
usta. Miikel park.
löyö aluella I savalla.

L. 19407.

Hirvon lt.
Savranvedus jalle
Talov pihalla.